

ДЗЮБЛЮК О.В.,
д.е.н., проф.,
ЗАПАРАНЮК Т.В.,
к.е.н.,

Західноукраїнський національний університет

МОНЕТАРНИЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Обумовлені пандемією коронавірусу процеси змусили керівництво більшості країн вживати цілу низку масштабних заходів щодо обмеження мобільності громадян і підприємницької активності, обумовлюючи розгортання економічної кризи неринкового характеру. Ще донедавна ніхто не міг припустити, що держава, як політична форма організації суспільства, здатна сформувати нову економічну поведінкову модель, різко обмеживши як платоспроможний попит домашніх господарств, так і пропозицію господарюючих суб'єктів, позбавляючи економічних агентів ліквідності, що в кінцевому підсумку загрожує колапсом традиційної системи координат в економіці. Адже таке, пов'язане з неекономічними причинами критичне падіння попиту і пропозиції, обумовлене масштабним державним втручанням в ринкові механізми, відбулося чи не вперше в новітній історії світового господарства, а учасники ринку змушені пристосовуватися до неринкових обмежень, появу яких було неможливо спрогнозувати.

За таких обставин для підтримки ліквідності господарюючих суб'єктів і домашніх господарств у розвинутих країнах були сформовані безпрецедентні за своїми розмірами національні пакети допомоги, ефективність яких виявилася у прямій залежності не від ринку, а від зняття державних обмежень [1]. Однак, незважаючи на той факт, що спусковим гачком поточної кризи є неекономічний шок, центральні банки стоять перед складним завданням підтримки оптимального рівня інфляції, стабільності фінансової системи і короткострокового стимулювання економіки. Ці завдання ускладнюються тим, що можливості використання традиційних інструментів монетарного регулювання є суттєво обмежені, оскільки упродовж останніх десяти років центральні банки змушені були утримувати процентні ставки на рівні, близькому до нуля.

У зв'язку із цим монетарна влада в розвинутих країнах не мала іншого вибору, як вдатися до широких за охопленням механізмів підтримки ліквідності

з метою зменшення системного стресу у фінансовій системі, призупинення подальшого скорочення попиту, а також уникнення ще більш глибокого зниження цін на активи. У цьому контексті оперативне прийняття рядом центральних банків відповідних заходів ґрунтувалося передусім на відновленні практики кількісних пом'якшень, тобто операцій з купівлі довгострокових зобов'язань уряду і комерційних організацій на відкритому ринку із наперед встановленими обсягами купівлі та іншими додатковими умовами. Мета цієї політики полягає у збільшенні грошової маси, а не зниженні міжбанківської процентної ставки рефінансування, яку неможливо зменшувати далі, а відтак даний засіб часто вважається «останньою інстанцією» для стимулювання економіки.

В Україні склалася дещо інша ситуація і, на думку навіть голови ради НБУ, вжиті Національним банком антикризові заходи не дають бажаного ефекту, так як не створюють достатніх стимулів для активізації банківського кредитування економіки і не мають суттєвого впливу на цінову конкурентоспроможність українських виробників [2]. Обраний НБУ режим інфляційного таргетування і надмірно жорсткі умови монетарного регулювання, на відміну від розвинутих країн, не сприяли активізації сукупного попиту, а недоступність кредитних ресурсів призвела до роботи підприємств в умовах постійного дефіциту оборотних коштів, що спричинило падіння промислового виробництва, безробіття і трудову міграцію, призводячи до втрати економічного потенціалу країни. Крім того, величезні обсяги грошових ресурсів задіяні у механізмах купівлі комерційними банками депозитних сертифікатів НБУ та ОВДП, тобто значні кошти замкнені на фінансові операції самої банківської системи і не перетворюються у кредитування для підтримки виробництва і розвитку економіки, тобто регулятором по суті було спровоковано потужний ефект витіснення.

Однак на практиці, в нинішній ситуації цілком виправданою слід вважати саме стимулюючу грошово-кредитну політику, спрямовану на подолання економічних наслідків пандемічної кризи шляхом активної кредитної підтримки домашніх господарств і бізнесу. Очевидно, що в умовах всеосяжного економічного спаду прийняті урядом і центральним банком стимулюючі заходи мають бути спрямовані на створення додаткового попиту, що забезпечуватиме не лише підтримання зайнятості і розширення пропозиції на ринку праці, але й допомогу господарюючим суб'єктам шляхом надання їм необхідної ліквідності, унаслідок чого відновлюється неперервність ділового циклу та економічне зростання.

У цих умовах важливим слід вважати не наскільки істотними є за обсягами заходи фінансової підтримки домогосподарств і бізнесу з боку держави, а сам факт гарантованості і періодичності надання такої допомоги в умовах розгортання кризових явищ. А це означає необхідність всеосяжного перегляду як стратегії, так і набору інструментів грошово-кредитної політики НБУ, що не повинна замикатися винятково на одній цілі щодо досягнення певного рівня інфляції, ігноруючи не менш важливі завдання подолання рецесії

і стимулювання зайнятості, але потребує більш активного залучення центрального банку до вирішення нагальних проблем економічного розвитку і задіяння максимального інструментарію, включаючи нетрадиційний, задля подолання таких шоків, які викликані поширенням коронавірусу.

Перелік використаних джерел:

1. Дзюблюк О. *Економічний розвиток і банківський сектор в умовах глобальної пандемічної кризи. Фінанси України. 2020. №6. С.25-55.*
2. Данилишин Б. *Темний бік макроекономічної стабільності. Дзеркало тижня. 18 червня 2020. [Ел. ресурс]. – URL: https://zn.ua/ukr/finances/temniy-bik-makroekonomichnoyi-stabilnosti-351411_.html*

УДК 336

ДМИТРІВ В.І.

доцент кафедри податків та фіскальної політики
Західноукраїнського національного університету

РИЗИКИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Абсолютно зрозумілим кроком українських фінансових і податкових органів стала розробка та запровадження системи регулювання процесів, спричинених використанням транснаціональними корпораціями трансфертних цін на товари та послуги. У даний час в Україні робляться лише перші кроки з реалізації механізму управління та контролю схем із застосуванням трансфертного ціноутворення, що вмотивовано насамперед намаганням стабілізувати розвиток національної економіки шляхом призупинення відпливу фінансового капіталу закордон.

Оскільки в Україні присутні представники багатьох міжнародних груп, у них діють такі самі принципи трансфертного ціноутворення, як і в інших компаніях групи. Це дозволяє припускати, що всередині однієї групи підхід до встановлення цін на той самий (аналогічний) товар чи послугу однаковий. Незважаючи на це, компаніям з різних юрисдикцій необхідно пристосовуватись до внутрішнього законодавства країн, в яких вони ведуть свою господарську діяльність. Навіть якщо у групі компаній уже є відповідні кваліфіковані працівники – спеціалісти з трансфертного ціноутворення, українській компанії – представнику такої групи доводиться прикладати зусиль щодо розробки внутрішньої політики з трансфертного ціноутворення та дотримання всіх визначених українським законодавством вимог.

Використання трансфертного ціноутворення транснаціональними корпораціями у даний час – звична практика в усьому світі. Запровадження регулюючих норм в Україні – це в першу чергу імплементація європейських і